



Pesem

Samo majhen korak.
V temo, v svetlobo.

Vsak velik junak,
gre v pozabo, grenkobo.

Le pesem si služi kruh odrešenja,
pesem, ki peti nikdar ne pojenja.

Večno je v spominih časa pripeta,
nas v dnevih ovenča,
je v svetlobo odeta.

Pesem, ki kruh je lačnim na svetu,
je voda za žejne, je molitev poetu.

Miran Rustja

Prižgana luč na oknu Mirana Rustja

Zapisane misli v knjigi, ki jo jemljemo v roke, so sprehod skozi življenje. Miran Rustja se je v novi poeziji ponovno obrnil k temam, ki jih je že načel v prejšnjih pesniških zbirkah ali razmišljujočih diskurzih o življenju in stranpoteh, o zdravju in bolehnosti, o ljubezni in predajanju, dvomih in kljubovanju.

Štiri vodila zaznamujejo njegov sprehod skozi življenje, vsako ga po svoje zaznamuje in determinira. Prvo osnovno vprašanje se mu odpira skozi opredeljevanje umetniškega oblikovanja in izpovedovanja ali kot spraševanje o smislu in moči uresničevati umetniško poslanstvo. Drugi tematski krog je vezan na umeščanje v svet realnosti in iskanje smislov znotraj tega sveta in človeške skupnosti. Vedno se obrača k sebi, ko vrednoti odnose v zunanjem svetu in ga opredeljuje z dvema temeljnima mejnikoma: rojstvo in smrt. Tretja vsebinska enota je ljubezen, ki je opredeljena kot erotična izpoved, vendar se v večini primerov prelije v vrednotenje življenja na sploh in je bralec ne občuti izključno kot vzpostavljane vezi med erotičnima subjektoma. Zaključna enota je klic k prepoznavanju svojih moči, po svoje je tudi pot k umiritvi in v tem tudi polnjenju duhovnih prekatov, ko se neposredno obrača k bogu.

Oblikovno je te štiri enote postavil v okvire, ki jih napovedujejo v formi uvodnih misli ali mota v zgoščenih verzih. Vendar, čeprav je čutiti vsebinsko upodobitev v posameznem pesniškem razdelku, je celotna zbirka polna prepletanja in kristaliziranja vsebin v zgoščeni izpovedi. V verzih *Zato me ptica ponesi v nebo, /vsrkaj vame to čutno in dušno telo* iz pesmi *Moja je, čista kot solza* bomo začutili vse elemente, ki gradijo pesniško zbirko: predajanje vzneseni ljubezni ali umetniškemu dejanju, občutenje sveta in samega sebe kot duhovno in fiziološko bitje in obrat k božjemu.

Osnovna izpovedna hotenja v prvih dveh nagovornih dvostišjih so zagledana v polnost in popolnost, ki prinašata s sabo zadovoljstvo in željo po vztrajanju in izpolnjevanju samega sebe ter harmonije v sobivanju z drugimi. Pesem je pogojena z občutenjem, s preteklim in je sedanjí vzgib učlovečenega duhovnega

bivanja, ki na koncu ustvarjalca opredeljuje kot misleče in čuteče bitje: *Pesem ni le slovo, ni niti spomin, / pesem je danes, je vse in jaz pesmi sem sin.* (moto str. 5). Svet harmonične lepote je hkrati tudi svet možnosti, zato je dano živeti ustvarjalno. Čeprav mestoma naletimo na elemente disonantnosti, je tu Rustjev svet presenetljivo svetel in popoln: *A glej, na gori sije sonce, / na njem obraz, po zraku se podi, / v nas je sreča, so tudi sence, / vsega je, za vse ljudi.* (Svetloba dolin, str. 15). Pri celotnem uvodnem delu se srečujemo s sistemom vrednot, ki ga najbolje opredeljuje moto: *Strmimo v daljo, v nas svet se nabira / klečimo pred oltarjem svobode, ko polni smo mira.* (str. 12). Svobodno predajanje življenju in mirno sprejemanje življenjskih danosti daje razmišljujočemu subjektu tudi novih moči za ustvarjanje in sobivanje z drugimi.

Rustja se ne sprijazni s filozofijo brezkonfliktnega ugodja in uživanja harmonične realnosti in ob čustveno intenzivnejšem stiku z resničnostjo občuti tudi elemente ogrožujočega. Paradoksalnost življenja je v občutenju tišine, ki je najglasnejša in je zlovešča napovedovalka: *V tišini se najbolje sliši, / v tišini smo najglasnejši. / V tišini smo odmev razdalje, ki dušo odveže v večerno zarjo konca.* (moto, str. 20). Zrelejša leta ponujajo širši pogled in razgledanost, zato tudi ne enoznačnega sprejemanja danosti v življenju. Popolne sreče ni kot tudi ni izločenih svetlih barv, vsakdanjost najedata dvom in vrtočlavičica: *Stopamo v korak s tem čudežnim časom, / smo zmeda trenutka, ki nima presnove, / boli nas v glavi, v srcu in z vsakim naglasom, / da tujci smo sebi sredi večne tesnobe.* (Moto, str. 53). Načeti harmonični svet odpira nova pesniška sprejemanja in oblikovanja, ki se pomikajo vse bolj k dvomu in nič. V pesmi *Preveč je daljav v bližini* (str. 58) zapiše: *Rad bi odvertel kolobarje zahajajočih lepot v planet svojih in nam potrebnih resnic. / Bojda bi tako moralo biti. / Drugače in lepše. / Tako lepo bi moralo biti, kakršne so vse naše želje. / In odstopamo. Od nas samih. / Smo proti sebi, ali ne znamo?* Pojavlja se nemoč in omahovanje kot izraz bolehnosti in utrujenosti v večnem spopadanju s svetom, ki je vse bolj ločen od čiste duše in duhovne celosti. Ena kretnja k ohranjanju idealitete in premagovanju stiske ga vodi v ljubezen. Ljubezensko čustvovanje je vezano na umirjeno sobivanje

erotičnih subjektov. Gre za racionalno sprejemanje partnerja kot izraz predajanja in občudovanja, kot izraz hvaležnosti in večne navezanosti. V motu razdelka (str. 69) strnjeno opredeljuje ljubezen kot močno življenjsko vodilo, izkušnjo in vzajemnega spoštovanja: *Radostim v budnicah tvojih vek. / Bodem ti hrana v vrtu zelenja / in bodem ti voda, / ki nikdar ne pojenja.*

Druga kretnja k ohranjanju idealitete pa je obrat k bogu. Pesnik sklepa življenjski krog z občutenji minevanja in ob pogledu nazaj na prehojene poti z ocenjevanjem lastne uspešnosti pri doseganju postavljenih ciljev, norm in zapovedi. Obračanje k bogu je pristno ocenjevanje lastnih odločitev in ravnanj in spraševanja, kako bodo ta dejanja ovrednotena. Pesem se v razmišljanjih preusmeri v prozni diskurz o občih vrednotah, katerih zavest o uresničevanju skozi celo bivanje na tem svetu mu ponuja umiritev v »novih svetovih«. (*Končni moto; napoved novega, drugačnega*) / *Dnevom naložil sem našo podobo, / njih šopek spomin je, ki hrani zvestobe, / ko zjutraj zahvalnico pijem, točim spet novo, / pod solzo podpisano, skrinjo za nove svetove. / Utrinek prosojnosti je pot po stezi v svetlobo večnosti.* (moto, str. 94).

Pesniška zbirka upodablja pot skozi življenje. Rojstvo ponuja odprtost, svetlobo in polnost življenja, dozorevanje prinaša barvitost in disonantne tone v harmonično sprejemanje sveta. Ljubezen kot plemenito in izpolnjujoče čustvo vzpostavlja trajne vezi in človeško sobivanje, predajanje bogu pa je končna umiritev in občutenje umirjenosti pred vstopanje v svet večnosti. Nad vsem je pesnikova zavest o notranji nuji, želji in dolžnosti, da misli oblikuje v vezani umetniško oblikovani besedi.

Bojan Bratina, prof.